

Dostojna Jubilatka Profesor Maria Zarębina

Profesor doktor habilitowana Maria Ziembianka Zarębina urodziła się w 1922 r. w Niepolomicach pod Krakowem. Studia polonistyczne rozpoczęła na tajnym Uniwersytecie Jagiellońskim, kończąc je po wojnie w 1948 r. Podczas okupacji nauczwała w konspiracyjnej szkole średniej w powiecie bocheńskim, a potem w gimnazjum i w liceum w Niepolomicach. W latach 1948–1951 przebywała w Szwecji. Po powrocie do kraju wykonywała najpierw różne prace zleczone w Polskiej Akademii Nauk, a następnie na Uniwersytecie Jagiellońskim i na Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej. Od 1961 r. związała się na stałe jako nauczyciel akademicki z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Krakowie. W tej uczelni doktoryzowała się w 1965 r., broniąc rozprawy *Kształtowanie się systemu językowego dziecka*. Na stanowisku adiunkta pracowała do 1971 roku, w którym to roku habilitowała się na podstawie książki *Rozbicie systemu językowego w afazji*. Dorobek naukowy Doktor Marii Zarębiny ocenili członkowie PAN – profesorowie Jan Safarewicz, Władysław Kuraszkiwicz i Ludwik Zabrocki. Za rozprawę habilitacyjną Autorka otrzymała nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki i jako doktor habilitowana awansowała na stanowisko docenta. W 1978 r. uzyskała tytuł profesora nadzwyczajnego po opublikowaniu książki *Wyrazy obce w „Panu Tadeuszu”*. Także za tę książkę Autorka uzyskała nagrodę Ministra. W 1990 r. Maria Zarębina uzyskała mianowanie na profesora zwyczajnego i na tym stanowisku pracowała w Wyższej Szkole Pedagogicznej do momentu przejścia na emeryturę w 1992 r.

W latach 1981–1992 Profesor Maria Zarębina kierowała Zakładem Języka Polskiego WSP. Wcześniej pełniła funkcję opiekuna, a następnie kuratora Studenckiego Naukowego Koła Językoznawców. Była animatorem i kierownikiem Podyplomowego Studium Logopedycznego; miała decydujący udział w tworzeniu studiów logopedycznych w WSP w 1984 r. W 1980 r. była jednym z założycieli uczelnianej organizacji związkowej „Solidarność”. Wybrana na senatora, pełniła tę zaszczytną funkcję w Senacie WSP w latach 1989–1992.

Profesor Maria Zarębina włączyła się z właściwą sobie energią w życie naukowo-organizacyjne w kraju i za granicą. Od 1965 r. jest członkiem Komisji Językoznawstwa PAN (Oddział w Krakowie), Komitetu Językoznawstwa PAN (w latach 1984–1993), Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, Komisji Rozwoju i Zaburzeń Mowy PAN (przewodnicząca w latach 1990–1993), Komisji Kultury Języka Polskiego PAN i Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. Wygłaszała wiele razy referaty i uczestniczyła w dyskusjach na posiedzeniach tych organizacji i towarzystw, a także podczas kilkudziesięciu ogólnopolskich konferencji naukowych.

Imponuje działalność naukowa Profesor Marii Zarębiny za granicą. Jest członkiem międzynarodowego Association for Computational Linguistics z siedzibą w USA (od 1983). Odbywała staże naukowe w Bułgarii, w Jugosławii i w Niemczech. Wykładała gościnnie na uniwersytetach w Sztokholmie i w Lund, kilkakrotnie w Hööskolan för Lärarutbildning. Brała udział w międzynarodowych konferencjach naukowych w kraju (Kraków, Warszawa, Jurała, Gniezno) i za granicą (Brno, Ochryda).

Profesor Maria Zarębina była wielokrotnie nagradzana nagrodami rektorskimi i ministerialnymi; odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1981) i Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1996), uhonorowana tytułem Zasłużony Nauczyciel PRL.

Jako nauczyciel akademicki wypromowała ponad dwustu magistrów filologii polskiej i ośmiu doktorów. Opiniowała szereg prac doktorskich, rozpraw habilitacyjnych i książek profesorskich z różnych ośrodków naukowych. Była proszona przez różne wydawnictwa o napisanie recenzji kilkudziesięciu dysertacji zakwalifikowanych do druku.

Główne kierunki badań naukowych Profesor Marii Zarębiny to językoznawstwo polskie i ogólne, w szczególności słownictwo, stylistyka, logopedia, statystyka językoznawcza, a ostatnio aksjologia. Opublikowała dziewięć książek i ponad 150 artykułów i rozpraw, m.in. *Kształtowanie się systemu językowego dziecka* (1965), *Rozbicie systemu językowego w afazji* (1973), *Język polski w rozwoju jednostki* (1980), *Próba statystycznej analizy słownictwa polszczyzny mówionej* (1985). Metody statystyczne wykorzystwała Autorka w kilkunastu rozprawach i artykułach, m.in. o roli wyrazów w słowniku i w tekście, o najczęstszych wyrazach polszczyzny mówionej, o statystycznej strukturze tekstu gwarowego, o formach czasownika w tekście mówionym, o zapożyczeniach w polszczyźnie mówionej i pisanej, o słownictwie polskiej dyskusji naukowej, o słownictwie wypowiedzi oficjalnych w środowisku szkolnym.

Dużo uwagi poświęciła Profesor Maria Zarębina stylistyce językoznawczej, publikując poza licznymi artykułami z tego zakresu (m.in. o kobietach, nazwach zawodów i zakonów, słownictwie prawnym i kresowizmach w *Panu Tadeuszu*) trzy książki: *Wyrazy obce w „Panu Tadeuszu”* (1977), *Imiona bohaterów w „Panu Tadeuszu”* (1996), *Poeta wśród prawników. O „Panu Tadeuszu” inaczej* (1999). Jubilatka dokonała także analizy językowo-stylistycznej wybranych tekstów kilku poetów: Juliusza Słowackiego, Czesława Miłosza i Wisławy Szymborskiej.

Zajmując się w ostatnich latach aksjologią językową, Profesor Maria Zarębina opublikowała kilka artykułów z tej dziedziny (m.in. o wartościowaniu związanym ze słońcem i z małżeństwem w *Panu Tadeuszu*, o wartościowaniu w wypowiedziach studenckich) i przygotowuje do druku w Wydawnictwie Naukowym Akademii Pedagogicznej część pierwszą pt. *Językowy świat wartości książki Świat wartości studentów krakowskich przełomu wieków. Teksty z lat 1996–2002 UJ, AGH, ASP, WSP, AE, AR, AM, AWF* (część statystyczna tej książki autorstwa Krystyny Gąsiorek).

Profesor Maria Zarębina para się także tłumaczeniem tekstów literackich. Przełożyła z języka szwedzkiego książkę Selmy Lagerlöf *Legenda Chrystusowa*. Przekład ten miał 3 wydania: dwa w Instytucie Wydawniczym „PAX” (Warszawa 1959, Warszawa 2000) i jedno w Wydawnictwie „Znak” (Kraków 1996). Jako językoznawca zajmowała się także problemem przekładu, pisząc m.in. o tłumaczeniach *Pana Tadeusza* na języki zachodnie i *Wesela* na języki słowiańskie.

Pani Profesor jest współautorką i współredaktorką (wraz z Alfredem Zarębą) dwóch prac zbiorowych o tajnym nauczaniu: *Alma Mater w podziemiu. Kartki z dziejów tajnego nauczania w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1941–1945* (Kraków 1964) i *Ne cedat Academia. Kartki z dziejów tajnego nauczania w Uniwersytecie Jagiellońskim 1939–1945* (Kraków 1975). Redagowała trzy tomy *Prac Językoznawczych* w serii „Roczników Naukowo-Dydaktycznych WSP w Krakowie”: t. V (1986), VI (1991), VII (1992). Pod Jej redakcją ukazała się praca zbiorowa *Dialektologia – onomastyka – stylistyka. Materiały z sesji naukowej w 80-lecie urodzin prof. Eugeniusza Pawłowskiego* (1984).

Wszyscy współpracownicy Pani Profesor podkreślają fenomen Jej osobowości, przejawiający się m.in. w niezwykle żywotności i ruchliwości intelektualnej. Możemy brać z Niej przykład, jak należy pracować naukowo i żyć w przyjaźni. Trudno uwierzyć, że minęło już dziesięć lat, gdy Jubilatka przeszła na emeryturę. Pani Profesor nie przestała intensywnie pracować naukowo, promuje też jeszcze w Akademii Pedagogicznej magistrów filologii polskiej. *Ad multos annos!*

